

Stand van *Ons bos* Zaken

'Stand van *Ons bos* Zaken' is een 7-delige serie van Conservation International Suriname (CI-S), Amazon Conservation Team Suriname (ACT-S) en Tropenbos Suriname. Doel is het Surinaamse publiek informeren over de stand van zaken van onze natuur. Als samenleving moeten we keuzes maken hoe wij omgaan met onze natuurlijke rijkdom. De periode 2020-2025 wordt daarvoor cruciaal. Waar een autoriteit stelt dat het beheersbaar is, slaat de milieuactivist luidkeels alarm. Deze serie wil gebalanceerd

informeren, gebaseerd op bestaande data. Als stof voor een 'Natuurdebat'. Ook opdat de regering het bos hoog op haar agenda zet. Alle Surinamers moeten aan het debat kunnen deelnemen. Deze serie draagt bij aan basiskennis. Opdat u niet alleen de (alarm)klok hoort luiden, maar ook weet waar de klepel hangt. Deel 7 (slot): Wat willen onze beleidsmakers?

Wat willen onze beleidsmakers?

W ie het aantal verdwenen Surinaamse bomen berekent op basis van door satelliet vastgestelde ontbossing, komt tot de slotsom dat er een groot gat gaapt met de officiële productiecijfers van rondhout en de export ervan. Toen eind april honderd containers met smokkelrondhout werden ontdekt op de haven van Paramaribo, werd mogelijk deze discrepantie voor een belangrijk deel verklaard.

Officieel heet het dat Suriname 1 miljoen kubieke meter rondhout per jaar produceert. "Maar de controle en verwerking gaat niet goed", zegt Stanley Betterson, die in januari is aangesteld als directeur van de Stichting Bosbeheer en Bostoezicht (SBB). "Er is heel veel sprake van houtsmokkel en illegale houtkap", bevestigt hij wat over het algemeen al vermoed werd. "We hebben onvoldoende zicht erop omdat SBB niet genoeg mankracht en uitrusting heeft om adequate controle te kunnen uitvoeren."

Het afgelopen decennium was er 'geen structuurplan' en maakte de overheid zich schuldig aan 'dubbele uitgiften', vertelt Pokie. De administratie van uitgifte van domeingrond en houtconcessies gebeurt vrijwel geheel 'handmatig'. "Je weet eigenlijk als het ware niet wat je uitgeeft. En als je een dossier kwijt bent, dan heb je een probleem."

Onder voorgaande regeringen vanaf 2005 vielen ruimtelijke ordening en grond- en bosbeheer onder één ministerie. Dat is nu opgesplitst met een apart ministerie van Ruimtelijke Ordening en Milieu (ROM). Het beheren van het bos is aan GBB. Ontbossing als belangrijke veroorzaker (20 procent) van wereldwijde uitstoot van CO₂ (koolstof) ligt op het bord van ROM, dat als nieuwe ministerie nog in een 'voorbereidingsfase' is. "Als het ROM zover is dan zal het beter gaan met het grond- en bosbeleid", zegt Pokie. "Vooral als het gaat om uitgifte van domeingronden en houtconcessies. Eerst moet er een plan komen van wat we met onze ruimte willen, daarna kan ik gericht uitgeven in samenspraak met ROM."

▼ Trage financiering

De afgelopen jaren heeft Suriname zich geprofileerd als een HFLD-land (met hoge bosdekking en lage ontbossing) en de wereld voorgehouden dat te willen blijven, met behoud van zijn 93 procent bosdekking. Maar bij de Krutu of Paramaribo van HFLD-landen, in februari 2019 is ook aangegeven dat het "niet zonder meer" kan, benadrukt Tjong-Ahin. De internationale gemeenschap moet financieel meer over de brug komen en met 'minder obstakels' voor HFLD-landen, blijft het standpunt.

Suriname neemt deel aan het REDD+ Programma, het financieringsmechanisme van de VN om ontbossing en bosdegradatie te verminderen. Daarvan zegt Tjong-Ahin: "Hierbij wordt je gecompenseerd voor duurzaam bosbeheer en niet voor je voorraad bos. Menigeen denkt dat we veel geld gaan krijgen omdat we veel bos hebben. Zo werkt dat niet. De rijke landen bepalen dat je het geld moet gebruiken voor projecten die leiden tot bosbehoud." Tjong-Ahin ziet daarom, mede gelet op de economische gevolgen van de Covid-pandemie, meer heil in

bedachten dat het goed zou zijn om gebundeld milieuzaken aan de kaak te stellen", vertelt Da Costa. Zo ontstond Opete. Vernoemd naar de koningsgier die van grote hoogte ziet en ruikt wat er aan kadavers moet worden opgeruimd. "Dat staat symbolisch voor de noodzaak om orde op zaken te stellen bij vervuiling en aantasting van het milieu", licht Samsom toe. Dat het nu om 50 procent illegale houtkap blijkt te gaan, verbaast haar niet. "Twee jaar geleden, toen we met een groepje voor het eerst al die houtcontainers zagen, zeiden we al: 'Zo kan je makkelijk smokkelen.' Je koopt een boswachter en een douanier om, ze verzegelen die containers en klaar."

▼ Politieke inmenging

Als corruptie niet de kop wordt ingedrukt zal veel ijdel blijken. Dat zeggen ook de beleidsmakers. "Het begint al met wegstappen in het veld", aldus minister Pokie. "En als we niet letten op ons uitgiftebeleid, dan kan je nog zo een goed plan hebben maar het zal niet werken in de praktijk." Ook politieke inmenging bij de handhaving zal tot het verleden moeten behoren. "Wat de handhavers en deskundigen bij parastatale bedrijven willen

SURINAME: HET GROENSTE LAND TER WERELD?

Onder het huidige regeringsbeleid lijkt er meer openheid van zaken te komen. "Er is corruptie en ook binnen de SBB speelt de menselijke factor een rol", zegt Betterson onomwonden. Onder zijn bewind is een 'Taskforce' ingesteld die 'dubbele controle' in de sector uitvoert. "We hebben heel wat zaken ontdekt die het daglicht schuwen." In een eerdere aflevering verklaarde SBB dat er sprake is van 15 tot 20 procent illegale houtkap en dat de situatie 'onder controle' is. "Uiteindelijk vermoeden wij dat het zelfs rond de 50 procent is", vertelt Betterson. "We hebben duizenden illegale houtblokken ontdekt bij landings (verzamelplaatsen). Als ik praat over alle landings bij elkaar, dan is mijn schatting zo'n 50.000 blokken, dat is bijna 100.000 kuub."

De staat liep dus heel veel inkomsten mis. Betterson brengt meer onthutsende feiten. "Van het gekapte hout wordt misschien maar 30 tot 40 procent effectief benut. Alleen wat als waardevol wordt gezien, wordt geëxporteerd of verwerkt. De rest blijft verloren liggen in de bossen."

▼ Dubbele uitgiften

Deze nieuwe wind binnen SBB zegt nog weinig wat Suriname uiteindelijk op beleidsniveau wil met zijn bos. "Als het gaat om bosbeheer dan is het niet iets van mijn ministerie alleen", zegt minister Diana Pokie van Grondbeleid en Bosbeheer (GBB). "We willen wel een groen land blijven, maar de handvaten daartoe en hoe we dat tot uitvoering willen brengen is een uitdaging. Wil je de rondhoutexport ontmoedigen dan zal er geïnvesteerd moeten worden in de lokale houtverwerkingsindustrie. Als we niet ready zijn en niet faciliteren als overheid – wat de afgelopen jaren niet is gebeurd – dan gaan we op dezelfde voet door."

▼ Verdragen

Door overmatige CO₂-uitstoot warmt de aarde op met klimaatverandering als gevolg. Bossen houden CO₂ vast en vormen daardoor een belangrijke opslagplaats. Door ontbossing komt dus nog meer vrijgekomen CO₂ in de atmosfeer en dat betekent nog meer klimaatopwarming. Daarom is drastische vermindering van ontbossing heel belangrijk. Met een apart ministerie voor milieu wil Suriname serieus uitvoering geven aan dit doel van het VN-Klimaatverdrag.

"Wij focussen in ieder geval op biodiversiteit", zegt ROM-minister Silvano Tjong-Ahin. Maar dat is makkelijker gezegd dan uitgevoerd. De kleinschalige goudmijnbouw is met 69 procent de grootste veroorzaker van ontbossing in Suriname. Om dit effectief tegen te gaan zal voor vervangende werkgelegenheid moeten worden gezorgd. En die zal niet komen aanwaaien. "Daarom zal de afbouw van kleinschalige mijnbouw gefaseerd moeten gebeuren, vanwege het economisch belang van duizenden gezinnen", tempert Tjong-Ahin de verwachtingen.

Volgens het Minamataverdrag moest Suriname eind 2020 kwikhoudende producten volledig hebben uitgebannen. Voor kwikgebruik bij de goudwinning moet er een 'uitfaseringsplan' worden gepresenteerd. Voor dat eerste hoeven nog slechts 'technische zaken' voor het douanecontrolesysteem in orde te worden gemaakt. Maar het is een 'aanzienlijk grotere uitdaging' om kleinschalige goudwinning af te bouwen. "Het beste is daarom mensen nieuwe winningstechnologieën bij te brengen zoals in andere landen gebeurt. Dat is de weg die ook wij gaan afleggen."

'betalingsbalanssteun' door multinationals als grootste vervuilers. "Wij moeten proberen die agenda te veranderen en duidelijk maken dat Suriname nu niet slechts projectgebonden financiering krijgt maar ook betalingsbalanssteun om kaalkap van ons bos te voorkomen."

Behoud van 93 procent bosdekking is niet realistisch en 'geen haalbare kaart', stellen beide ministers. "Een groen land blijven en hoe, is belangrijker dan een bepaald percentage", zegt Pokie. Door wereldwijde zeespiegelstijgingen, als gevolg van klimaatverandering, behoort de lage kustvlakte van Suriname tot de meest bedreigde gebieden. "Het is een realiteit dat we op een gegeven moment zullen moeten verhuizen naar het zuiden", zegt Tjong-Ahin. "Hoe wil je dan die 93 procent behouden en ook nog het land tot ontwikkeling brengen? Wel kunnen we de wereld beloven het Surinaamse bos zo goed mogelijk te managen. Dat we op een gezonde manier ervan gebruik maken. Dat betekent stoppen met vervuilen ervan en ongecontroleerd houtkappen."

▼ Vijf voor twaalf

Wat dat betreft is het 'vijf voor twaalf'. Zo stelt Marina da Costa van de milieubeweging Opete. "Wij willen heel graag daden zien en niet dat er zoveel gepraat wordt, want er zijn al genoeg rapporten en er is al zoveel bekend." Medelid Christine Samsom vult aan: "Er moet worden gehandhaafd en de corruptie moet zoveel mogelijk worden teruggedrongen en dat wordt een flinke kluit."

Het begon in januari 2019 met een handtekeningenpetitie tegen kwikvervuiling in het beschermde Brownsberg Natuurpark als gevolg van illegale goudwinning. "Er hadden zoveel mensen getekend waardoor we

bereiken, wordt door de politiek doorkruist", beaamt Pokie. Een proefproject voor kwikvrije goudwinning stagneerde mede doordat "politici in het goud zitten", zegt Tjong-Ahin.

Bij Opete is begrip voor een gefaseerde aanpak van de kleinschalige goudwinning. "Maar het probleem met de illegale goudzoekers moet wel acuut worden aangepakt", stelt Da Costa. "Het zijn al die grote heren en mevrouwen die deze kleine jongens gebruiken, met het grote geld ervandoor gaan en geen belasting betalen. Als die grote vissen niet worden aangepakt is het water naar zee dragen."

Da Costa is ook ondernemster in de ecotoerismesector. Een rijkelijk behouden bos zal Suriname "een gevoel van eigenwaarde" opleveren, voorspelt zij. "Wij ontvangen dan mensen die ons prachtige land komen bekijken en daar veel geld voor willen neertellen. Als we met zijn allen daarnaartoe werken, zullen we met trots kunnen zeggen: 'Dit hebben we als Surinamers mooi voor elkaar gekregen.'"

Naschrift: Minister Diana Pokie is dinsdag met verplicht verlof gestuurd, hangende een onderzoek naar mogelijke procedurele onregelmatigheden bij uitgifte van domeingronden.

Als u vragen heeft over dit artikel kunt u contact opnemen met Els van Lavieren (CI-S) per email: evanlavieren@conservation.org

Suriname